

ASSOCIACIÓ PUNT DE REFERÈNCIA

Seu social: Barcelona

Àmbit geogràfic: autonòmic

Forma jurídica: associació (declarada d'utilitat pública)

- 16 persones treballadores
- 1 persones treballadores pertanyents a col·lectius en risc d'exclusió social
- 146 persones voluntàries
- 120 persones sòcies
- 201 persones ateses en serveis a la infància i la joventut

www.puntreferencia.org

Breu història de l'organització

Punt de Referència és una associació catalana sense ànim de lucre, inspirada i impulsada per una jove extutelada, la Hannan. Va ser creada l'any 1997 per oferir acompanyament i suport al col·lectiu de joves vulnerables, principalment tutelats i extutelats sense xarxa familiar de suport, que han d'emprendre la seva vida adulta un cop surten dels centres on han viscut sota la tutela de la Generalitat de Catalunya.

A Punt de Referència treballen per afavorir la plena emancipació del jove vulnerable, principalment el jove tutelat en el moment de la seva sortida dels centres de protecció als divuit anys. Ho fan mitjançant el suport d'un equip professional, que els orienta en aspectes importants pel seu futur com ara la inserció laboral, la recerca d'habitatge, la formació o la regularització de la documentació en el cas dels estrangers. Disposen d'habitatges amb suport educatiu, en els quals els joves poden assajar el seu projecte de vida autònoma i exercitar les seves habilitats personals, socials o laborals sota la supervisió d'una educadora.

El que fa que Punt de Referència sigui singular i innovadora són els projectes de mentoria, mitjançant els quals oferim un acompanyament voluntari a aquest jove. En aquests projectes, persones voluntàries esdevenen els referents adults amb qui estableixen un vincle de confiança.

Missió

La missió de Punt de Referència és afavorir la plena integració social, la igualtat d'oportunitats i la millora de la qualitat de vida del jove tutelat i extutelat, en risc d'exclusió social, acompanyant-los en el seu procés d'emancipació.

Descripció de l'activitat

Programa de mentoria:

- Referents. Incorporació de la figura d'una persona voluntària com a un referent adult que li dona suport en les seves accions quotidianes, en relacions 1a1.
- Atenea. Millora de l'èxit educatiu, mitjançant la millora competencial dels i de les joves i de millora del coneixement del mercat laboral.
- Programa d'habitatge:
- Pisos assistits. Disposem de tres pisos amb el suport diari d'educadores per a jove extutelat en risc d'exclusió social
- Acull. Acollida familiar per a jove extutelat o en situació de vulnerabilitat social d'origen migrant i sense referents familiars al territori.
- Llars El Pas: Habitatges compartits a llarg termini per facilitar la continuïtat del procés d'autonomia i la seva inclusió social, amb acompanyament socioeducatiu.

- Programa suport socioeducatiu i participació:
- Trajecte. Posem a l'abast del jovent un suport tècnic per a donar resposta a les seves demandes en els àmbits de formació, inserció laboral, lleure, salut, suport jurídics, etc.
- Som llavor. Promou que el jovent participant esdevingui subjecte de ple dret. El focus del treball se centrarà a promoure la seva consciència crítica i fomentar la participació.
- JOVESxJOVES

DESCRIPCIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

LLARS EL PAS. IMPULSEM LLARS COOPERATIVES PER A JOVENT EN SITUACIÓ DE VULNERABILITAT

Breu descripció

El projecte dona resposta a la necessitat d'habitatge al col·lectiu de jovent extutelat. La situació d'emergència ha fet que es veiés encara més vulnerat l'accés a l'habitatge d'aquest jovent, reduint les seves possibilitats de sostenir una feina digna que en permeti la seva emancipació. Per això veuen l'oportunitat d'oferir, com a darrera fase d'emancipació del projecte Llars El Pas, habitatges cooperatius en règim de cessió d'ús a aquest jovent, ampliant així els valors que promou el model. El projecte neix de la col·laboració entre l'Associació Punt de Referència i la cooperativa Sostre Cívic. Per fer-ho, es preveuen diferents etapes i accions.

En primer lloc, l'acompanyament socioeducatiu que realitza Punt de Referència per l'emancipació. A Punt de Referència s'acompanya al jovent buscant el factor de protecció a partir del vincle afectiu fomentant el reconeixement, el sentiment de pertinença, els llaços que construeixen xarxa de suport o que són font de benestar personal i obertura de noves oportunitats. Tanmateix, és imprescindible que això estigui acompanyat de l'oportunitat d'accés a un lloguer d'habitatge assequible i social de manera que el jovent pugui continuar caminant per a una emancipació amb benestar i garanties.

En una segona etapa la unitat de convivència de joves s'incorpori ja a la dinàmica pròpia de la cooperativa, del grup d'habitatge, com una sòcia més, formant part de les comissions de treball que cada persona considera. També de l'assemblea del grup, espai de presa de decisions sobre el desenvolupament del projecte d'habitatge. En tot aquest procés hi ha el suport socioeducatiu de Punt de Referència.

El projecte està ajudant a desenvolupar la dimensió d'inclusió social en el model d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús. Estem consolidant el vincle entre ambdues entitats, per desplegar un projecte comú a mig termini que caminarà a dos nivells: promouent el vincle entre el cooperativisme i el tercer sector social i cercant model d'accés habitatge.

Aportació de valor de la iniciativa

El projecte vol donar resposta a les dificultats d'accés a un habitatge digne, que trenquen les trajectòries d'emancipació de bona part del jovent extutelat. Jovent compromès amb la seva trajectòria que ha demostrat un potencial, compromís i responsabilitat elevat, però que donada l'exclusió habitacional, un cop compleixen la majoria d'edat tenen un risc alt d'acabar en situació de carrer o bé en situacions d'infrahabitatge que els dificulten la continuïtat de la seva trajectòria.

Consolidar l'habitatge és un gran repte pel jovent extutelat, i amb la nova crisi, l'objectiu de la seva emancipació es complica. Participar en un habitatge cooperatiu és una oportunitat més enllà de l'habitatge, representa construir una nova xarxa social, la cooperativa.

El jovent participa com a igual en les assemblees de la cooperativa d'habitatge, es forma en el model cooperatiu, i aporta els seus coneixements, habilitats i la seva il·lusió a la construcció de la xarxa de veïnatge.

Necessitats identificades

En els últims anys la situació del sensellarisme a la ciutat de Barcelona ha canviat, les dades ens mostren que l'edat de les persones que no disposen de les condicions mínimes d'habitatge per poder viure amb dignitat ha disminuït: al voltant d'un 17,9% de la població sense llar és població jove.

Les dades són alarmants. Ens indiquen que els recursos i oportunitats per a la transició cap a l'emancipació són clarament insuficients. Consolidar l'habitatge és un gran repte pel jovent extutelat. Ara, amb la crisi econòmica, el camí fa més pujada i la carrera de fons cap a la seva emancipació es complica.

Les conseqüències de la no estabilitat porten a:

- El trencament de la trajectòria iniciada. Sense el dret a l'habitatge garantit, les energies, les estratègies i les accions s'orienten principalment a poder estabilitzar, dins de l'emergència, la situació d'habitatge, ja que sense un espai on descansar i sentir-se segura és difícil afrontar altres reptes de l'emancipació amb garanties.
- L'augment de situacions de sensellarisme entre el jovent, agreujada pels preus del lloguer i, sovint, pel racisme present a la nostra societat, i també per la inestabilitat o disminució d'ingressos econòmics actuals.
- El desenvolupament o cronificació de malestares psicosocials i problemes de salut mental; estats depressius, d'ansietat i afectacions al desenvolupament cognitiu.
- Tenir una llar és un dret fonamental. És tenir un refugi on poder descansar, on sentir-se segura i part.

Principals objectius assolits

Objectiu general previst del projecte és:

- Garantir l'habitatge digne per a totes les persones, especialment per aquells col·lectius que viuen en una situació d'especial vulnerabilitat.
- Objectius específics:
- Promoure l'emancipació de les persones joves extutelades i en risc d'exclusió social, sense xarxa familiar de suport, en contextos de crisi i emergència social.
- Potenciar els valors que promou l'habitatge cooperatiu en el desenvolupament de les comunitats, vinculats a la xarxa comunitària, inclusió social i gestió democràtica.
- Apropar el model d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús a col·lectius que actualment no hi participen.
- Reduir la barrera econòmica que dificulta l'accés a l'habitatge cooperatiu.

Principals resultats obtinguts

Hem vinculat 2 joves al primer grup d'habitatge cooperatiu, La Balma. Participen en les reunions del Grup d'Acollida, i a la comissió de neteja i la comissió de pisos, i també en aquelles on es prenen decisions sobre les obres i la infraestructura, i estan participant del dia a dia de la posada en marxa de l'edifici.

Durant el procés es va valorar l'opció de convertir un pis d'1 habitació en un pis de 2 habitacions. Això ha permès doblar l'impacte del projecte (passar d'1 a 2 joves beneficiaris).

D'altra banda, i tenint en compte el nivell d'ingressos dels joves, és una millor opció que puguin compartir pis i compartir així el cost de l'aportació mensual i les despeses corrents.

Hem aconseguit recursos econòmics privats (Projecte Lliures, Convocatòria de FB La Caixa i Ajuntament de Barcelona) per cobrir l'aportació d'aquest pis al capital social, i les darreres obres internes del pis. Els joves es fan càrrec de les despeses d'equipament amb els seus estalvis.

Hem iniciat el mateix procés amb dos grups cooperatius més: La Renegà a Sta. Maria Palautordera i La Borda (temporal) a Sants, i per això esperem en breu incorporar a 4 joves més.

Abast de l'experiència

La primera experiència amb la qual ha estat possible la incorporació d'aquest jovent a un habitatge és al projecte d'habitatge cooperatiu La Balma, de Sostre Cívic. És un projecte d'habitatge amb 20 unitats de convivència, ubicat al barri del Poble Nou de Barcelona, inaugurat al juny 2021 i que fa 5 anys que treballa coordinadament amb altres agents del barri en la seva dinàmica comunitària.

Actualment, estan preparant la presentació de la proposta de col·laboració a un nou projecte cooperatiu, la Renegà.

Van fer una primera experiència amb un jove del projecte Llars El Pas que es va incorporar a un habitatge cooperatiu de Sostre Cívic a Martorell. Pel seu moment vital aquest jove volia començar la vida en parella i això volia dir emancipar-se plenament dels habitatges socials. Però el mercat ordinari no li ho posava gens fàcil. En aquest cas, tot el grup d'habitatge es va constituir al mateix moment, i vàrem veure que el jove es va sumar ràpidament al model cooperatiu.

Persones implicades en l'experiència

Treballadores: 2

Membres equips directius: 1

Sòcies: 6

Ateses: 6

Voluntàries: 2

Altres: 65 (Comunitats La Balma, La Renegà i La Borda)

Principals factors clau d'èxit

- 1) Econòmic. El model d'habitatge cooperatiu és estable no subjecte a l'especulació amb els lloguers. Però, en canvi, està dissenyat de manera que cada unitat de convivència fa una aportació econòmica inicial, en forma de capital social, per cobrir solidàriament una part del cost de l'edificació. Parlem d'un import entre 25.000 i 40.000 euros, que és impossible que pugui aportar cap persona en situació de risc d'exclusió. Aconseguir aportacions externes finalistes que es puguin destinar a aquest concepte, facilita la posada a disposició d'habitatges cooperatius per a persones en situació de vulnerabilitat.
- 2) L'acollida. Que les persones que formen les unitats de convivència acullin i incorporin els joves com a iguals, que els integrin en els espais de presa de decisions i aquests puguin aportar des de la seva experiència vital i des de les seves experteses, ha estat un element d'èxit. Cal, però, que també els acompanyin a gestionar un habitatge amb autonomia, ja que serà la seva primera experiència fora d'un pis social.
- 3) Els i les joves. El seu entusiasme per l'oportunitat d'anar a viure en un entorn on hi hagi vida de comunitat va ser la gran sorpresa del moment. Joves que tenen una xarxa relacional petita, valoren molt l'oportunitat de convivència que representa participar en aquest projecte.

Dificultats i reptes superats en el desenvolupament de la iniciativa

Les dificultats més rellevants han estat vinculades al tema econòmic. No només per poder fer front al capital social del pis d'inclusió (dels pisos si pensem en el futur). Si no també per trobar el mecanisme per mitjà del qual anar generant un fons o capital social propi, per part dels joves, per a fer front a possibles contingències futures, principalment per la pèrdua de feina, i, per tant, d'ingressos, que els impedeixi afrontar el pagament mensual de la quota del pis. Això també ha generat una preocupació o inseguretat a la resta de persones que formen les unitats de convivència. Per aquesta raó hem creat aquesta petita bossa complementària, que els joves recuperen (com si fos un estalvi) si marxen del pis a viure en un altre lloc.

També per anar formant els joves en la gestió d'un pressupost de manteniment de la llar, que fins ara no havien hagut de tenir: preveure els subministraments d'aigua i de llum, assegurança, etc.

Finalment, el darrer repte ha estat el mateix concepte de cooperativisme, un model econòmic i de gestió que els joves desconeixien totalment. Els estem formant perquè entenguin que el pis no és en propietat sinó en cessió d'ús, per exemple. Alhora valorem que part del potencial del projecte és donar-los a conèixer un model d'habitatge no especulatiu. I que en formin part.

Destaquem que sempre ens ha calgut superar alguns estigmes que pateix el jovent, per aconseguir que el veïnat els consideri com a "iguals".

Elements innovadors que aporta l'experiència

L'element innovador del projecte és el d'obrir el món de l'habitatge cooperatiu en cessió d'ús a un col·lectiu que no n'és proper, però que a la vegada té unes necessitats d'habitatge derivades de la situació de vulnerabilitat que pateix, i que s'agreuja en situacions de crisi com la que estem vivint.

Per altra part, l'enfocament d'acompanyament, autonomia i apoderament fuig d'una intervenció assistencial, posant els joves en una relació d'iguals amb la resta de veïnes i veïns. És important destacar que, en aquest tipus de projectes d'habitatge, «casa teva» és tot l'edifici. Per tant, s'està donant l'oportunitat a aquestes persones a, d'una banda, tenir garantit el seu dret a un habitatge digne, però també a participar d'un espai d'enxarxament, de suport mutu, i d'espais compartits que contribueixen a una millor salut emocional.

Alhora, pel model dels projectes d'habitatge cooperatiu de Sostre Cívic, el jovent s'incorpora a una mirada comunitària i d'intercooperació entre una gran diversitat d'entitats de l'economia social i solidària, i concretament pel que fa a La Balma entre entitats del territori amb qui comparteixen projectes i enxarxament. El que els obrirà oportunitats d'arrelament al territori i de participació.

El projecte també obre una mirada interseccional i intercultural a l'economia social i solidària, un entorn majoritàriament "blanc" i de classe mitjana.

Principals factors que permeten la transferència i replicabilitat

La difusió pública d'aquest projecte ha fet que diverses cooperatives d'habitatge i entitats socials s'hagin interessat pel model per replicar-lo.

Per la dificultat econòmica que això suposa encara no s'havia pogut portar a la pràctica la incorporació de col·lectius amb menys recursos. Cal sumar-hi aliances amb les administracions públiques per a que inverteixin no únicament en la cessió de sòl públic, sinó que hi afegeixin els recursos necessaris per la dotació econòmica del capital social per generar pisos d'inclusió.

Posteriorment, sempre es pot treballar amb el jovent (o altres col·lectius) per a que ells i elles generin una borsa d'estalvi amb els seus ingressos, donada l'estabilitat que es preveu en l'aportació mensual que faci cada unitat de convivència.

Caldria per tant que les administracions públiques incorporin l'habitatge cooperatiu a l'habitatge "de protecció oficial" i així hi tinguin accés les persones que no han pogut generar els estalvis suficients per fer l'aportació de capital social que es requereix.